

Kohti kestävää yhteiskuntaa

Vihreiden poliittinen tavoiteohjelma 2015–2019

Hyväksytty puoluekokouksessa 8.6.2014 - **stilisoimaton versio**

”Vihreät on olemassa turvatakseen tulevaisuuden. Haluamme pelastaa ympäristön: lajien kirjon, luonnon kauneuden, ilman ja vesien puhtauden. Haluamme pelastaa ihmiset: poistaa kurjuuden, saavuttaa todellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, antaa kaikille vapauden elää omana itsenään. Haluamme pelastaa politiikan: antaa ihmisten päättää itse, lopettaa korruption, sallia mielipiteiden kirjon.” – Vihreiden periaateohjelma 2012

Yllä siteerattu vihreiden periaateohjelma vastaa kysymyksiin, keitä vihreät ovat ja mitä he ajattelevat. Käsillä oleva vihreiden poliittinen tavoiteohjelma taas vastaa kysymyksiin, mitä me vihreinä haluamme tehdä ja saavuttaa. Poliittinen tavoiteohjelma on tulevaa eduskuntakautta varten tehtävä ohjelma, jossa kuvaamme tärkeimmät poliittiset tavoitteemme sekä keinot niiden toteuttamiseksi. Olemme sitten hallituksessa tai oppositiossa, pyrimme toteuttamaan tässä ohjelmassa kuvattua politiikkaa. Näin ollen ohjelma toimii myös pohjapaperina vihreiden tavoitteille hallitusneuvotteluissa tai oppositiopolitiikan suunnittelussa.

Ohjelma on jaettu kuuteen laajempaan teemaan:

1. Hyvinvoiva ympäristö ja ilmasto
2. Vihreää työtä, taloutta ja verotusta
3. Tasa-arvoista hyvinvointia ja laadukasta palvelua
4. Tieto, sivistys ja kulttuuri Suomen valttikortteina
5. Ihmisoikeuksia kunnioittava, yhdenvertainen ja demokraattinen yhteiskunta
6. Kohti solidaarista Euroopan unionia ja globaalipolitiikkaa

Hyvinvoiva ympäristö, ilmasto ja eläimet

Vihreät tekevät politiikkaa, joka asettaa yhteiskunnan toiminnan luonnon kantokyvyn rajoihin. Poliitiikan on luotava edellytykset sille, että ympäristöä säästävät valinnat ovat helppoja ja kannattavia. Tiukka, selkeä lainsäädäntö ja julkisen hallinnon ohjaus, valvonta ja riittävä sanktiointi varmistavat yleisen edun toteutumisen sekä estävät uusien ympäristökatastrofien syntymisen.

Aikamme politiikan tärkeimmät tehtävät ovat ilmastonmuutoksen ja sukupuuttoaalton pysäyttäminen. Poliitikkojen tehtävänä on kansallisella ja kansainvälisellä tasolla asettaa rajat ilmastopäästöille. Konkreettisia toimenpiteitä ilmastomuutosta aiheuttavien päästöjen vähentämiseksi on tehostettava nopeasti. Uuden teknologian kehittäminen antaa välineitä monien ongelmien ratkaisemiseen. Valtaosa tunnetuista fossiilisten polttoaineiden varoista on jätettävä hyödyntämättä. Erityisen vaikeissa paikoissa ja herkkillä alueilla olevat varat, kuten Suomen koskemattomat turvesuot ja Arktiksen energiavarat, pitää jättää täysin hyödyntämättä. Koska ilmastomuutosta ei parhaassakaan tapauksessa voida kokonaan estää, on sen ehkäisemisen lisäksi alettava varautua sen vaikutuksiin kaikilla politiikan alueilla.

Vihreät vaativat muutoksia energiankäyttöön. Tavoitteenamme on hiilineutraali yhteiskunta, jossa on luovuttu öljyn, hiilen, turpeen ja maakaasun käytöstä sekä siirrytty uusiutuviin energiamuotoihin. Kaikkein ympäristöystävällisimpiä ja siksi ensisijaisia tapoja leikata ilmastopäästöjä ovat energiatehokkuus ja energiansäästö. Kalliin ja vanhanaikaisen ydinvoiman roolia Suomen energiantuotannossa ei ole syytä lisätä. Käytöstä poistuva kapasiteetti pitää korvata uusiutuvilla energialähteillä.

Myös liikenteestä on tehtävä ympäristöystävällisempää. Vihreiden visiossa yhä useampi kykenee liikkumaan pyöräillen ja kävellen sekä käyttämään helposti julkista liikennettä. Kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla tulee panostaa raideliikenteeseen ja harvemmin asutuilla alueilla bussiliikenteen toimivuuteen sekä uusiin joukkoliikenteen muotoihin. Kaikki eivät kuitenkaan pysty käyttämään joukkoliikennettä, joten myös henkilöautoliikenteen päästöjä ja muita haittoja on vähennettävä.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on vihreän politiikan toinen keskeinen tehtävä. Meidän tulee jatkaa luonnonsuojeluverkostomme täydentämistä, metsänkäyttötapojemme kehittämistä, perinneympäristöjen hoitoa sekä vesistöjen tilan parantamista. Tahdomme palauttaa kalakantojen luonnollisen lisääntymisen ja vaelluskalat jokiin. Luonnon keskeinen merkitys ihmisen hyvinvoinnille otetaan huomioon päätöksenteossa.

Vihreät haluavat, että ravinteita kierrätetään eikä niillä rehevöitetä Itämeren tai muita vesistöjä. Biotalous kehittäen luodaan uutta yrittäjyyttä maaseudulle ja seuduille, joita talouden rakennemuutos kohtelee rajuimminkin. Maataloustuotannon omavaraisuutta edistetään ja ruokaa tuotetaan ympäristö- ja eläinystävällisesti niin, että tuottajille taataan riittävä toimeentulo. Eläinperäisten tuotteiden tuotanto ja kulutus saadaan asteittain vähentymään. Eläimiä kohdellaan itseisarvoisina olentoina, joille turvataan oikeus hyvään elämään ja lajinmukaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen.

Tavoite 1

Ilmastonmuutos pysäytetään kansainvälisin toimin

1. Kansainvälisissä neuvotteluissa Suomi ajaa ilmastotieteen mukaisia päästövähennyksiä.

Suomi ajaa kansainvälisesti tiukkoja ja oikeudenmukaisia päästöjen vähennystavoitteita, joilla lämpeneminen rajoitetaan +2 asteeseen.

2. Euroopan unionin päästövähennystavoite nostetaan ilmastotieteen vaatimalle tasolle, ja uusiutuvien energiamuotojen sekä energiatehokkuuden tavoitteet muutetaan sitoviksi.

Päästövähennystavoitteen on oltava vähintään 55 % (vuoden 1990 tasosta) vuoteen 2030 mennessä, jotta Euroopan unionista saadaan hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Uusiutuvan energian osuus on nostettava Euroopassa vähintään 40 prosenttiin. Energiatehokkuutta tulee parantaa vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

3. Päästökauppa korjataan pikaisesti.

Päästöoikeuksien alkujaon tulee perustua huutokauppaan ja tuotannon tehokkuuteen. Ilmaisista kiintiöistä on vaiheittain luovuttava. Päästökauppa on laajennettava koskemaan muitakin päästöjä tuottavia sektoreita, jos se todetaan kustannustehokkaaksi. EU:n on huolehdittava siitä, että päästöoikeuksien hinta on korkea. Päästökaupan ongelmia voi korjata monella eri tavalla, esimerkiksi vetämällä ylimääräisiä päästöoikeuksia markkinoilta. Tärkeintä on toimia ripeästi: korjaustoimet pitää ottaa käyttöön jo lähivuosina. Ilmastotullit mahdollistaisivat nopean toiminnan

edelläkävijöille.

Tavoite 2.

Sitoudutaan kunnianhimoiseen kotimaiseen ilmasto- ja energiapolitiikkaan

1. Suomi sitoutuu ilmastotieteen mukaisiin kotimaisiin päästövähennystavoitteisiin.

Päästövähennystavoitteen on oltava vähintään 55 % (vuoden 1990 tasosta) vuoteen 2030 mennessä ja vuonna 2050 Suomen on oltava hiilineutraali. Tavoitteen saavuttamista on tarkasteltava määräajoin.

2. Suomi sitoutuu kunnianhimoisiin uusiutuvien energiamuotojen sekä energiatehokkuuden tavoitteisiin.

Uusiutuvan energian osuus tulee nostaa Suomessa vähintään 50 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Energiatehokkuutta tulee parantaa vähintään 40 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Biomassan ja muiden uusiutuvien energiamuotojen käyttöä lisätään ekologisesti kestävästi. Emme kannta uusien tekoalaiden, kuten Kollajan ja Vuotoksen, rakentamista tai koskiensuojelulain avaamista.

3. Mahdollistetaan nettolaskutus, jossa energian pientuottaja maksaa vain kuluttamansa ja tuottamansa energian erotuksesta eli nettokulutuksesta.

4. Ulotetaan syöttötariffi myös pienimuotoiseen uusiutuvaan energiaan sekä poistetaan tuulivoimahankkeiden byrokraattisia esteitä.

5. Kehitetään älykästä sähköverkkoa, joka tasaa kulutushuippuja ja vähentää varavoimalaitosten tarvetta.

6. Luovutaan turpeesta energiamuotona vuoteen 2025 mennessä ja kivihilestä mahdollisimman nopeasti.

Tavoite 3.

Vähennetään liikenteen ja asumisen ilmastopäästöjä

1. Tiivistetään yhdyskuntarakennetta kaupunkiseuduilla.

Tiiviimpi yhdyskuntarakenne vähentää liikennetarvetta ja siten ilmastopäästöjä. Tiivis yhdyskuntarakenne tulee toteuttaa viihtyisästi, luontoarvoja kunnioittaen ja virkistysmahdollisuudet turvaten.

2. Varmistetaan riittävä julkisen liikenteen taso kaikkialla Suomessa.

3. Kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä parannetaan laadukkailla pyörätieverkoilla sekä kävelyalueilla.

4. Investoidaan raideliikenteeseen.

Haluamme lisää raideliikennettä, ratikat Tampereelle ja Turkuun, pikaratikoita ja metroa.

Säilytetään junaliikenne kaikilla nykyasemilla. Ohjataan uusi asutus liikenneyhteyksien läheisyyteen.

5. Lisätään tavaraliikenteen kilpailua raiteilla jakamalla VR kalustoyhtiön ja liikennöintiyhtiön.

6. Jatketaan autoilun verotuksen porrastamista ilmastopäästöjen mukaan.

7. Vähennetään liikenteen päästöjä tukemalla sähköautoja ja biopolttoaineiden käyttöä liikenteessä.

Tavoitteiden ja ohjaukeinojen pitää varmistaa markkinat kestäville biopolttoaineille, jotka eivät uhkaa luonnon monimuotoisuutta tai kilpaile ruoantuotannon kanssa.

8. Edistetään uusien ja innovatiivisten liikkumismuotojen käyttöönottoa.

Esimerkiksi yhteiskäyttöautot sekä automatisoitu liikenne tehostavat liikkumista merkittävästi.

9. Otetaan käyttöön ruuhkamaksut suurilla kaupunkiseuduilla.

Maksujärjestelmä on toteutettava yksityisyydensuojaa vaarantamatta.

10. Rakennusten energiatehokkuutta tulee yhä parantaa ja ekologisiin lämmitysmuotoihin siirtymistä tukea.

Rakentamisen tulee olla myös terveellistä. Välttämällä home- ja muut sisäilmaongelmat jo rakennusvaiheessa rakennukset kestävät kauemmin ja ne ovat ihmisten terveydelle turvallisia.

11. Suositaan ekologisia rakennusmateriaaleja, kuten puuta.

Tavoite 4.

Turvataan luonnon monimuotoisuus

1. Pysäytetään Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen vuoteen 2020 mennessä. Laajennetaan luonnonsuojelualueiden verkostoa METSO-ohjelman sekä uusien kansallispuistojen avulla.

Suojellun pinta-alan tulee olla vähintään 10 %, jotta luonnon monimuotoisuuden säilyminen turvataan.

2. Soiden suojelun täydennysohjelma toteutetaan suunnitellussa laajuudessaan.

3. Muutetaan metsien hoitotapoja niin, että ne tukevat puustoltaan eri-ikäisten metsien ylläpitoa, estävät ravinnehuuhtoumia ja säilyttävät monimuotoisen lajiston talousmetsissä.

Tiedotetaan metsänomistajia uuden metsälain mahdollisuuksista jatkuvan kasvatuksen menetelmään.

4. Rahoitetaan vesistöjen, metsien ja soiden ennallistamista sekä perinneympäristöjen hoitoa.

5. Edistetään kalakantojen elpymistä kalastuskiintiöitä supistamalla, lisäämällä lajikohtaisia rauhoituksia, rakentamalla kalateitä sekä palauttamalla luonnontilaan ei-energiantuotantokäytössä olevia jokia ja koskia.

6. Uhanalaisten suurpetojen suojelua vahvistetaan ja salametsästystä torjutaan tehokkaasti.

Kehitetään petovahinkokorvauksia todennettavien vahinkojen korvaamisen sijasta sietopalkkioiden suuntaan kuten kotkien ja hylkeiden osalta jo on. Tämä kannustaa petojen suojeluun ja myöskin vähentää poronhoitajien työtaakkaa.

7. Toteutetaan lajisuojelun valtakunnallinen toimintaohjelma koko laajuudessaan.

8. Lisätään ymmärrystä luonnon tuottamien palveluiden merkityksestä suomalaiselle yhteiskunnalle ja parannetaan niiden huomioimista päätöksenteossa.

Luonnon tuottamat palvelut - eli ekosysteemipalvelut - ja niiden rahallinen arvo tulee määrittää ja tietoa tulee käyttää ympäristöön liittyvän päätöksenteon apuna. Ympäristöministeriön tulevaisuus ja määrärahat sekä ELY-keskusten itsenäisyys ja toimintaedellytykset on turvattava.

Tavoite 5.

Ruoantuotannon ympäristökuormitusta vähennettävä

1. Maatalouden tukia suunnataan kohti eettistä ja kestävämpää, vähäpäästöisempää tuotantoa.

2. Maataloudessa siirrytään tukipolitiikasta maksamaan tilojen tuottamista ekosysteemipalveluista.

Yleisten tukien sijaan maksetaan tilojen tuottamista ekosysteemipalveluista, kuten hiilen sidonnasta, ruuasta, puhtaasta vedestä, luonnon monimuotoisuudesta, ravinteiden kierrätyksestä, pölytyksestä ja maisemasta. Nämä uudet ohjauskeinot parantavat samalla kestävä luomutuotannon kannattavuutta.

3. Lisätään luomutuotannon määrää suuntaamalla maataloustukia ympäristö- ja eläinystävällisempään suuntaan.

Lisätään luomutuotantoa heti käytettävissä olevin keinoin, kuten lisäämällä alan koulutusta, neuvontaa, markkinointia ja tukemalla erilaisia tuottajien yhteistoimintamuotoja.

4. Edistetään kasvisruoan kulutusta lisäämällä neuvontaa sekä palko- ja muiden proteiinipitoisten kasvien viljelyä ja jalostusta elintarvikkeiksi. Eläinten tehotuotannon tukemisesta on luovuttava.

Kasvisruoka on eettistä, ekologisista ja ilmastoystävällistä. Edistetään lihalle vaihtoehtoisia valkuaisen lähteitä sekä edistetään niiden tuotantoa ja käyttöä.

5. Tuetaan uusia, innovatiivisia keinoja maatalouden ravinteiden kierrätykseen.

Suomessa karjatalous on keskittynyt eri alueille kuin kasvintuotanto, mikä vaikeuttaa lannan ravinteiden hyödyntämistä. Neuvonnalla, investoineilla, koulutuksella ja kehittämishankkeilla varmitetaan maatalouden ravinteiden tehokkaampi kierrätys. Esimerkiksi tilakohtainen lannan biokaasutus tuottaa polttoainetta ja lannoitetta sekä vähentää ravinnepäästöjä.

Eläinten hyvinvointia parannettava

1. Turvataan hyvinvointi ja lajille sopiva elämä kaikille ihmisten hoidossa oleville eläimille.

Eläinten käytössä olevaa liikkumistilaa ja eläimille tarjottavia virikemahdollisuuksia on lisättävä merkittävästi ja sairaiksi jalostettujen eläinten tuottaminen on kiellettävä. Eläinten tuotannossa on siirryttävä vähintään luomstandardit täyttävään eläintenpitoon samalla kun standardeja on kehitettävä yhä edelleen huomioimaan paremmin eläinten tarpeet ja oikeudet sekä erityisesti poistamalla maininta homeopatiasta sairaiden eläinten hoidossa. Lisätään eläintuotannon valvontaa. Edistetään tuotantoeläinten hoitajien jaksamista.

2. Turkistarhauksesta luovutaan siirtymäajalla.

Siirtymäajan aikana turkiseläinten hyvinvointia on parannettava muuttamalla tarhat eläinten lajityypilliset tarpeet huomioon ottaviksi. Tarhojen toiminnan valvontaa on tiukennettava. Turkistarhauksen tuet, kuten investointi-, vienti-, sähkövero- ja rehujen arvonlisäverotuki poistetaan.

3. Koe-eläinten käyttöä vähennetään sääntelyä tiukentamalla sekä vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien kehitystä tukemalla.

Vähennetään eläinkokeita ja siirrytään vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttöön, vaikka niiden kustannukset olisivat eläinkokeita korkeammat. Ensisijaisesti lopetetaan muilla tavoin korvattavissa olevat tai uutta tieteellistä tietoa tuottamattomat kokeet. Eniten kärsimystä aiheuttavien ja runsaimmin eläimiä käyttävien kokeiden lupakriteerejä on tiukennettava.

4. Kiristetään eläinsuojelurikosten rangaistuksia.

Tuotanto- ja lemmikkieläimiin kohdistuneista vakavista eläinsuojelurikoksista otetaan ensisijaisena rangaistuksena käyttöön elinikäinen eläintenpitokielto. Lisäksi toistuvista pienemmistä eläinsuojelurikkeistä voidaan tuomita elinikäiseen eläintenpitokieltoon.

Vihreää työtä, taloutta ja verotusta

Vihreille tärkeintä on, että talous perustuu kestävyys- ja kohtuullisuuden ajatukselle. Meillä on vastuu ympäristöstä, ilmastosta ja ihmisistä, ja siksi talouden tulee kaikin tavoin toimia ihmisten hyvinvoinnin ja ympäristön turvaamiseksi. Haluamme hinnan päästöille ja kiellot kohtuuttomalle saastuttamiselle. Haluamme tehdä ympäristöä pelastavasta toiminnasta kukoistavan alan myös Suomessa.

Valtion tulee ottaa aktiivinen rooli suhdannepolitiikassa. Lyhyellä aikavälillä ei kannata säästöjen nimissä tehdä toimia, jotka vaarantavat talouskasvun ja työllisyyden ja siten hidastavat toipumista laskusuhdanteesta. Päinvastoin, sairaaloiden, terveyskeskusten ja koulujen ammatti-ihmisistä on pidettävä kiinni. Vihreät haluavatkin kunnat luomaan työpaikkoja, erityisesti työllistämään nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä. Samaan aikaan julkinen talous on tasapainotettava uskottavasti pitkällä aikavälillä rakenteellisilla ratkaisuilla, kuten kohottamalla työllisyysastetta työuria pidentämällä, helpottamalla työhön tai yrittäjäksi paluuta työttömyyden ja perhevapaiden jälkeen, nostamalla eläkeikää eliniän noustessa ja tukemalla työssä jaksamista. Talouspolitiikan tavoitteena on aina oltava myös tuloerojen kaventaminen ja kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen.

Hyvinvointimallimme rahoitus perustuu verotukseen. Verotuksen painopistettä tulee kohdentaa uudelleen työn ja yrittämisen verottamisesta ympäristöä tuhoavan toiminnan verottamiseen. Veronkorotukset tulee kompensoida pienituloisille ja kokonaisverotuksen progressiivisuus tulee varmistaa.

Työ muuttuu. Vanhat perinteiset alat hiipuvat ja irtisanomiset koskettavat monia suomalaisia. Vihreät uskovat siihen, että voimme luoda uusia työpaikkoja aivan uusille aloille, luoda aivan uudenlaisia työn tekemisen tapoja ja tehdä muutoksesta helpompaa kaikille. Kaikki eivät ole supersuorittajia, mutta kaikille on mahdollista löytää omaa jaksamistaan ja osaamistaan vastaavaa työtä. Työelämän muuttuessa ja tuottavuuden kasvun jatkuessa on ajettava työn laajempaa jakautumista työviikkoa ja työaika lyhentämällä.

Hyvinvointivaltio tarvitsee yrittäjiä. Yrityksille pitää tarjota tasaisempi toimintaympäristö, jossa pienemmälläkin yrityksellä on mahdollisuus kisata isompien kanssa. Emme halua tukea niinkään yksittäisiä olemassa olevia yrityksiä vaan luoda markkinoita ja uusia markkinapaikkoja. Yhteiskunnallisille yrityksille luodaan toimintaympäristö, joka mahdollistaa kasvua ja menestystä.

Tavoite 1.

Talous pitää aina sovittaa ympäristön asettamiin rajoihin

1. Siirretään verotuksen painopistettä ansiotulojen verotuksesta kulutuksen ja ympäristöhaittojen verotukseen progressio säilyttäen.

Saastuttava tuotanto aiheuttaa negatiivisia ulkoisvaikutuksia eli haittoja, joiden kustannuksen maksamme me kaikki. Verotuksen painopistettä muuttaessa on esimerkiksi tulonsiirroilla pidettävä huolta siitä, että reaalineroaste säilyy progressiivisena.

2. Korotetaan ja luodaan saaste- ja muita haittaveroja.

Haluamme, että saastuttaja maksaa aina. Verotuksen painopisteen siirrolla työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveysperusteista verotusta lisätään työnteon ja yrittämisen kannattavuutta ja kompensoidaan yhteisen ympäristön tuhoamisesta johtuvia haittoja.

3. Karsitaan ympäristölle haitallisia tukia.

Kaiken poliittisen ohjauksen osalta tulee tarkastella päätösten ilmastovaikutuksia, jotta politiikan johdonmukaisuus säilyy. Suomessa on arvioitu myönnettävän erilaisia ympäristölle haitallisia tukia, kuten verohelpotuksia energia-, liikenne ja maataloussektorilla, vuosittain 3–4 miljardin euron arvosta. Näitä tukia tulee karsia ja suunnata uudelleen, jotta ilmastoystävälliset valinnat ovat taloudellisesti kannattavia.

4. Otetaan käyttöön kaivosvero ja kehitetään kaivoksia koskevaa lainsäädäntöä siten, että kaivostoiminnan riskit muille elinkeinoille ja ympäristölle minimoidaan.

Meillä ja meidän jälkeläisillämme on oikeus maaperämme rikkauksiin. Me haluamme reilun kompensaation yhteisen omaisuutemme myymisestä maailmalle. Kaivostoimintaa ei pidä missään muodossa sallia arvokkaiden vesistöjen tai luonto- ja matkailualueiden läheisyydessä.

5. Vahvistetaan edelleen asumisen ja liikkumisen verokannustimia niin, että ne tukevat kestävästä ilmastopolitiikkaa.

Tavoite 2.

Valtion otettava vahva rooli suhdanteiden tasaamisessa

1. Huonoina aikoina valtion on satsattava tulevaisuuteen merkittävillä julkisilla investoinneilla.

Kun kuluttajat ja yritykset säästävät, pitää valtion ja muun julkisen sektorin toimia aktiivisesti.

2. Hyvinä aikoina valtion taloutta on hoidettava tarkasti ja säästettävä myös huonompia aikoja varten.

Jotta valtiosta on vahvaksi toimijaksi myös huonoina aikoina, pitää hyvinä aikoina elää säästäväisesti ja huomioida, että edessä on aina myös taloudellisesti vaikeampia aikoja.

Tavoite 3.

Vahvistetaan julkista taloutta korjaamalla rakenteita

1. Kurotaan umpeen kestävyysvajetta uudistamalla yhteiskunnan rakenteita niin, että samalla rahalla saadaan aikaan parempia palveluita.

2. Kuljetaan kohti kestäväällä pohjalla olevaa julkista taloutta niin, että samalla kavennetaan tuloeroja ja vähennetään köyhyyttä.

3. Kaikille hyvät palvelut turvataan ensisijaisesti huolehtimalla laajasta veropohjasta ja toissijaisesti verotuksen kokonaistasoa korottamalla. Yhteisövero ei tule alentaa.

4. Eläkejärjestelmän rahoitus turvataan, ja eläkemaksut korotetaan välittömästi riittävälle tasolle.

5. Otetaan käyttöön varallisuusvero.

Tavoite 4.

Tehdään työn tekemisestä kaikissa tilanteissa kannattavaa

1. Otetaan käyttöön kaikille täysi-ikäisille maksettava perustulo, joka tekee työn vastaanotosta kannattavaa.

Kannatamme perustuloa, joka olisi vähintään nykyisen perusturvan tasoinen. Perustulo lisää ihmisten mahdollisuutta päättää omasta elämästään. Se on myös keino vähentää nykyisen sosiaaliturvajärjestelmämme byrokraattisuutta ja tehdä työn vastaanottamisesta kannattavaa.

2. Otetaan askelia kohti perustuloa parantamalla työtulojen, yrittäjätulojen ja sosiaaliturvan yhteensovitusta.

Nykyisiä sosiaaliturvaetuuksia muokkaamalla ja sovittamalla työnteko, yrittäjyys ja sosiaaliturva nykyistä paremmin yhteen otamme jo askelia kohti perustuloa. Poistetaan tuloloukut niin, että jokainen työtunti lisää käteen jääviä tuloja. Otetaan käyttöön reaaliaikainen tulonseurantarekisteri mahdollistamaan ajantasaisen tiedon omista tuloista sekä sen seuraamisen, mitä vaikutuksia työtuloilla on etuuksiin. Varmistetaan, että työtulot eivät koskaan lykkää sosiaaliturvan maksamista.

3. Laajennetaan mahdollisuus osasairauspäivärahaan koskemaan kaikissa työtilanteissa olevia osatyökykyisiä.

4. Nostetaan työkyvyttömyyseläkkeen ansaintarajaa ja tehdään siitä vuosikohtainen.

Muutos mahdollistaa mielekkäämmän osallistumisen työmarkkinoille työkyvyttömyyseläkettä menettämättä. Tämä parantaa esimerkiksi vammaisten ja mielenterveyskuntoutujien asemaa.

5. Kiinteistön ja asunto-osakkeen varainsiirtoverosta luovutaan.

Varainsiirtovero vähentää ja hidastaa asuntokauppaa ja näin vaikeuttaa asunnon vaihtamista tarkoituksenmukaisempaan ja työn perässä muuttamista. Vero rankaiseekin erityisesti usein muuttavia. Sen sijaan kerätään enemmän kiinteistöveroa.

Tavoite 5.

Monipuoliset keinot käyttöön työllisyysasteen nostamiseksi

1. Edistetään työelämässä jaksamista ja työn tasaisempaa jakautumista parantamalla vaikutusmahdollisuuksia työaikoihin, työaikapankkeihin ja -liukumiin sekä joustaviin työaikajärjestelyihin.

2. Helpotetaan osa-aikaista työskentelyä tilanteissa, joissa se edistää työssä jatkamista tai ehkäisee työuran päättymistä tai keskeytymistä.

3. Nostetaan vanhuuseläkkeen alaikäraja ja sidotaan se elinajanodotteeseen.

Jotta eläkejärjestelmän ja hyvinvointivaltion rahoitus voidaan turvata elinajan pidentyessä, on myös työvuosien osuutta elinajasta lisättävä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Samalla on varmistettava, että eläkeikärajaa nostettaessa taataan riittävä taloudellinen turva myös niissä tilanteissa, joissa ansiotyöstä joudutaan jäämään pois ennen vanhuuseläkeikää.

4. Porrastetaan eläkemaksuja siten, että työnantajien alle 25-vuotiaista ja yli 55-vuotiaista maksamia eläkemaksuja alennetaan merkittävästi. Tämä kompensoidaan korottamalla maksuja 35-54-vuotiaista.

5. Tuetaan työnantajia osatyökykyisten palkkaamisessa, esimerkiksi korvaamalla työnantajalle osa työntekijän sosiaaliturva- tai työeläkemaksusta.

Yrittäjäksi ryhtyessään osatyökykyisellä tulee olla mahdollisuus vastaavan tuen saamiseen itsensä työllistämiseen esimerkiksi korotettuna starttirahana.

6. Nuorisotakuuta jatketaan ja kehitetään tutkimustiedon pohjalta ja sille varataan kunnolliset resurssit.

Ehkäistään syrjäytymistä takaamalla jokaiselle nuorelle kolmen kuukauden sisällä työttömäksi jäämisestä opiskelu-, työpaja-, kuntoutus- tai työkokeilupaiikka. Tarjotaan työllistymiseen tukea, joka huomioi nuorten yksilölliset tarpeet.

7. Vähennetään rekrytointi- ja työsyryntää.

Vähennetään rekrytointi- ja työsyryntää tehokkaalla syrjinnän valvonnalla, työnantajien tiedon lisäämisellä, työelämän yhdenvertaisuutta edistävien keinojen käyttöönotolla ja parantamalla erityisesti syrjinnälle alttiisiin ryhmiin kuuluvien työnhakijoiden ja -tekijöiden tietoisuutta oikeuksistaan. Julkisissa työhönotoissa otetaan käyttöön anonyymi rekrytointi.

Tavoite 6.

Parannetaan yrittäjyyden edellytyksiä

1. Helpotetaan rahoituksen saamista yritystoiminnan eri vaiheissa.

Rahoituksen löytymisen vaikeus on vahingollista yritystoiminnan aloittamiselle ja kehittämiselle. Erityisesti pienten yritysten edellytyksiä hyödyntää esimerkiksi joukkovelkakirjalainoja rahoitusmuotona tulee edistää.

2. Parannetaan pienten yritysten osallistumismahdollisuuksia julkisiin hankintoihin.

Julkisen sektorin hankkeisiin osallistuminen tarjoaa pienemmille ja kehittyville yrityksille tärkeitä kasvun ja referenssien hankkimisen mahdollisuuksia. Julkisten hankintojen jakamisella tarkoituksenmukaisella tavalla pienempiin osiin parannetaan pienten yritysten mahdollisuutta osallistua tarjouskilpailuihin. Markkinaoikeuden käsittelyjonot puretaan ja varmistetaan, että käsittelyt eivät kestä kuukautta pidempään.

3. Parannetaan yrittäjän ja itsensä työllistävien sosiaaliturvaa.

Yrittäjän ja palkansaajan välillä tulisi pystyä liikkumaan joustavammin, ettei sosiaaliturva katkea tilanteen muuttuessa.

4. Työehtojen noudattamisen ja tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi toteutetaan järjestöjen oikeus ajaa ryhmäkannetta jäsentensä puolesta esimerkiksi tilanteessa, jossa on suuri toimeksiantaja useita itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaan (esim. toimittajat, kääntäjät).

5. Sallitaan oluiden ja viinien ulosmyynti ravintoloista. Sallitaan pienpanimoiden myyvän tuotteitaan tuotantotilojen yhteydessä olevasta myymälästä.

6. Vähittäiskaupasekä palvelualueiden liikkeiden aukiolorahoituksista luovutaan.

Samalla varmistetaan, että kauppakeskukset eivät saa velvoittaa niissä toimivia liikkeitä olemaan auki koko kauppakeskuksen aukioloaikaa.

Tavoite 7.

Luodaan uutta työtä

1. Laajan vihreän investointistrategian aloittamiseksi on perustettava puhtaaseen energiaan ja ympäristöteknologiaan panostava teollisuusrahasto tukemaan tutkimus- ja kehitystoimintaa, yritysten perustamista sekä niiden kasvua ja kansainvälistymistä.

2. Muutetaan yritystukijärjestelmiä niin, että suorien yritystukien sijaan parannetaan pienten ja aloittavien yritysten toimintaedellytyksiä. Investointi- ja tuotantotukien tilalle etsitään uudenlaisia keinoja esimerkiksi ideakilpailujen ja kokeilujen rahoituksen kautta synnyttää uusia innovaatioita.

3. Tehdään Suomesta ensimmäinen kivihilestä luopuva maa investoimalla puhtaaseen energiaan ja energiatehokkuuteen.

Siirtämällä painopistettä tuontiriippuvaisista ja saastuttavista energiamuodoista kotimaiseen uusiutuvaan energiaan ja energiatehokkuusratkaisuihin lisäämme työllisyyttä Suomessa ja pienennämme vaihtotaseen alijäämää.

4. Luodaan Suomesta maailman johtava hoivapalveluiden ja -teknologian kehittäjä ja viejä.

Suomen väestön ikärakenteen muutos edellyttää maailman parhaiden terveydenhuolto- ja hoivapalveluiden kehittämistä. Luodaan alasta menestyvä vientituote muun muassa hoivateknologiaa kehittämällä.

5. Tuetaan uusien työpaikkojen syntymistä mikro- ja pk-yrityksiin esimerkiksi kehittämällä työllistämiseen liittyviä sähköisiä palveluja ja helpottamalla ensimmäisten työntekijöiden palkkaamista.

6. Keskitytään valtion omistajaohjauksessa strategisesti tärkeiden yritysten omistamiseen. Ei-strategisten yritysten omistamista vähennetään.

Tavoite 8.

Kitketään veroparatiisit ja yritysten veronkierto

1. Yritysten omistusjärjestelyiden ja rahavirtojen läpinäkyvyyttä lisätään maakohtaisen talousraportoinnin avulla.

Tilinpäätösdirektiiviin tulee saada kaikille yrityksille aito maakohtaisten tilinpäätöstietojen julkistamisvelvoite. Maakohtaisen raportoinnin edistämiseksi tulee valtionyhtiöiden näyttää esimerkkiä. Tällä saralla Suomen on oltava EU-sääntelyssä eturintamassa.

2. Yritysten verotietojen automaattisesta tietojenvaihdosta neuvotellaan globaali ja ensin vaiheessa EU:n laajuinen automaattisen tiedonvaihdon sopimus.

Jos omistus ja rahavirrat jäävät piiloon, emme näe, miten pääomavirrat monikansallisten yritysten sisällä liikkuvat ja kuka käyttää veroparatiiseja.

3. Hankintadirektiiviin säädetään mahdollisuus käyttää kilpailuskriteerinä tilinpidon läpinäkyvyyttä ja olla käyttämättä veroparatiiseja hyödyntäviä yrityksiä. Suomen tulee ajaa tätä Euroopan komission ja neuvoston suuntaan.

4. Perustetaan julkinen rekisteri yritysten tosiasiallisista omistajista ja merkittävien säätiöiden hallituksissa istuvista jäsenistä ja heidän kytköksistään. Hallintarekisteristä luovutaan.

5. Tehdään listaus veroparatiiseiksi katsotuista maista. Listaa käytetään esimerkiksi ohjaamaan valtion ja eläkeyhtiöiden sijoitustoimintaa vastuullisemmaksi sekä veroparatiisivapaiden hankintojen teossa.

6. Edistetään kansainvälistä sääntelyä siirtohinnoittelulle.

7. Kilpailulainsäädäntöön mahdollisuus sulkea veronkiertoon tai lahjontaan syyllistynyt yritys julkisen kilpailun ulkopuolelle.

Tasa-arvoista hyvinvointia ja laadukasta palvelua

Tulo-, varallisuus- ja hyvinvointieroja on kavennettava ja niiden syntymistä ennaltaehkäistävä. Vihreät ei hyväksy eriarvoisuuden kasvua. Liian usein hyvinvoiva ei enää tunnista ympärillään olevaa pahoinvointia, vaan sosiaalinen etäisyys on revennyt suureksi. Yhteiskunnan jakautuminen

niihin, joilla on paljon, ja niihin, joilla ei ole mitään, on pysäytettävä.

Tasa-arvoisimmat yhteiskunnat pärjäävät parhaiten, ja heikompiosaisen aseman parantaminen hyödyttää koko yhteiskuntaa. Kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään elämänlaatuun, koulutukseen ja toimeentuloon. Perusturvaan kuuluu riittävä sosiaaliturva ja kattavat julkiset palvelut. Kaikessa politiikassa tulee ajatella vaalikautta pidempiä vaikutuksia. Huono-osaisuuden kierteisiin ja kasautumiseen pitää puuttua ennen kuin syntyy tarve kalliimmille korjaaville toimenpiteille.

Terveyseroja kavennetaan vahvistamalla ennaltaehkäisyä ja perusterveydenhoitoa. Julkista terveydenhuoltoa on kehitettävä siten, että se takaa tasavertaisen laadukkaan terveydenhuollon kaikille. Varakkaiden pako yksityisten palveluntarjoajien asiakkaiksi ei saa jatkua eikä levitä muihin palveluihin, vaan julkisen terveydenhuollon on oltava tasavertaista ja laadukasta niin heikompiosaisille kuin varakkaammillekin.

Terveydenhuollon on otettava huomioon eri ikäryhmät ja ihmisten erityistarpeet. Työterveyshuoltoa kehitetään palauttamalla se alkuperäiseen tehtäväänsä ennaltaehkäisyyn ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Työttömien terveyshuollossa painotetaan työkykyä ylläpitäviä palveluja. Ammattikorkeakouluopiskelijat on liitettävä yliopisto-opiskelijoiden kanssa yhteisen terveydenhuollon piiriin.

Vihreiden tavoitteena on kuntarakenne, joka mahdollistaa riittävien ja laadukkaiden peruspalvelujen järjestämisen. Erityisesti suurten kaupunkien ja maakuntakeskusten menestyminen on tärkeää talouden uudistumiselle ja työpaikkojen syntymiselle. Rakennetaan lisää kohtuuhintaisia asuntoja, jotta asunnottomuus ja asumisen kalleudesta johtuva köyhyys vähenee. Suurten kaupunkiseutujen pitää ottaa lisää vastuuta kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakennuttamisesta. Järkevällä asuntorakentamisella ja laajemmin kaavoituspolitiikalla ehkäistään asuinalueiden ja koulujen eriytymistä.

Tavoite 1.

Kavennetaan tulo- ja varallisuuseroja

Tulo- ja varallisuuserojen kaventamisen pitää olla politiikan keskeisiä tavoitteita, sillä tasa-arvoisuus lisää hyvinvointia. Ihmisen on oikeus tavoitella menestystä ja varakkuuttakin, mutta hyvä yhteiskunta tasaa eroja ihmisten välillä verotuksen ja tulonsiirtojen kautta.

1. Tasataan tuloeroja huolehtimalla kokonaisveroasteen progressiosta. Pääomatulojen verotusta kiristetään ja muutetaan entistä progressiivisemmaksi.

2. Korotetaan suurten omaisuuksien perintöveroa.

Ihminen, joka saa suuren perinnön kykenee maksamaan saamastaan omaisuudesta kohtuullisesti yhteiseen pottiin.

3. Edistetään sosiaalista asuntotuotantoa, kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamista ja opiskelija-asuntotuotantoa.

4. Omistusasumisen verotukia on edelleen asteittain karsittava tavoitteena vuokra- ja omistusasumisen tasavertainen kohtelu.

5. Parannetaan yksin asuvien asemaa pienten ja kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa tukemalla ja yhdenvertaistetaan lainsäädäntöä, joka nykyisellään kohtelee yksin asuvia

epätasa-arvoisesti yhdessä asuviin verrattuna.

Tavoite 2.

Kavennetaan terveys- ja hyvinvointieroja

1. Panostetaan ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen.

Parannetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kykyä tunnistaa ajoissa riskejä ja ongelmia.

2. Vahvistetaan julkisia palveluita viemällä sote-uudistus loppuun ja huolehtimalla demokraattisen kontrollin säilymisestä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaus tulee demokratisoida. Tämä toteutetaan valitsemalla uusien suurpiirien päättävät elimet suorilla vaaleilla. Suurpiireille annetaan verotusoikeus. Sote-alueiden toimeenpanossa on varmistettava, että hankinnat eivät aiheuta tuotannon keskittymistä, vaan ne tehdään siten, että myös pienet yritykset ja järjestöt pystyvät säilymään tuottajina. Hyvinvointipalvelut tuotetaan ensisijaisesti julkisesti.

3. Tiivistetään sosiaalihuollon, perusterveydenhoidon ja erikoissairaanhoidon yhteistoimintaa.

4. Puretaan terveydenhoidon rahoituksen monikanavaisuus.

Pitkällä aikavälillä kaikki terveydenhuollon ohituskaistat pitää poistaa ja yhdistää terveydenhuolto yhdeksi laadukkaaksi ja helposti saavutettavaksi julkiseksi palveluksi eri puolilla maata. Rahoituksen monikanavaisuuden purku on tässä ensiaskeleita; eri toimijoille ei pitäisi tulla hyötyä siitä, että ihmisiä pallotellaan luukulta toiselle.

5. Vahvistetaan julkista terveydenhuoltoa poistamalla Kela-korvaukset yksityiseltä terveydenhuollolta ja siirtämällä rahat julkisen terveydenhuollon parantamiseen. Kela-korvausten poisto tehdään porrastetusti ja huomioiden erityisesti erityisalajat kuten psykoterapia, lapsettomuushoidot, hammashuolto, silmälääkäripalvelut ym.

6. Vahvistetaan hoitoketjujen toimivuutta velvoittamalla eri toimijat rakentamaan hohitokokonaisuus yhdessä esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluissa.

7. Huumausainepolitiikan painopiste siirretään rangaistuksista haittojen vähentämiseen.

Rikoslaisia huumausaineiksi määriteltyjen laittomien päihteiden käytöstä ja hallussapidosta omaan käyttöön ei pidä rangaista. Lisäksi päihdeongelmaisten kuntoutukseen on kohdennettava lisää resursseja.

Tavoite 3.

Huolehditaan heikommassa asemassa olevista

1. Parannetaan oppilas- ja opiskelijahuoltoa (mm. terveydenhoito-, kuraattori- ja psykologipalvelut) ja taataan laadukkaat lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut koko Suomessa.

2. Korjataan sisäilmaongelmaiset koulut ja päiväkodit, jottei lapsille tule elinikäistä terveyshaittaa.

3. Mahdollistetaan paperittomien siirtolaisten pääsy myös kiireettömään terveydenhuoltoon.

4. Tuetaan julkisin varoin ruokapankkien perustamista, jotka hyödyntävät kauppojen ja

tuottajien ylijäämäruokaa ja tarjoavat sen järjestöille eteenpäin jaettavaksi ruokaköyhyyden torjumiseksi.

5. Uudistetaan hankintalakia niin, että haavoittuvien ryhmien kuten vammaisten asumispalvelut voidaan jättää kilpailutuksen ulkopuolelle.

Avointa kilpailutusmenettelyä ei tule soveltaa vammaisten asumiseen liittyvien palvelujen järjestämiseen.

6. Korvataan työhistoriaa vailla oleville kansaneläkkeenä maksettava tyokyvyttömyyseläke samansuuruisella tuella, johon ei liittyisi rajoituksia omien tulojen hankkimiselle.

Uudistus auttaa sekä pysyvän vamman omaavia henkilöitä että pitkäaikaissairaita.

7. Vähennetään lapsiperheköyhyyttä kohdennetuilla toimilla.

Lapsiperheköyhyys aiheuttaa periytyviä tuloeroja. Huomioidaan muun muassa tuen tarpeessa olevat yksinhuoltajaperheet.

8. Luovutaan alle 25-vuotiaiden yhteishakuvelvoitteeseen liittyvästä toimeentulotuen ja työttömyysturvan leikkurista.

Julkisten saatavien perintä keskitetään julkiselle taholle ja otetaan käyttöön mekanismi, jolla velkojen kasaantumien voidaan havaita ajoissa ja velkakierteen kiihtyminen katkaista.

9. Luodaan kattava väkivallan uhrien palvelujärjestelmä, jossa on riittävä asiantuntemus erityisen haavoittuvassa asemassa olevista uhreista. Turvakotien määrää nostetaan selvästi.

10. Tuetaan nuorten asumisohjausta, jotta myös ne nuoret, jotka ovat jo menettäneet mahdollisuutensa avoimilla asuntomarkkinoilla, voisivat jatkaa elämäänsä.

11. Kannabiksen käytön ja omaan käyttöön tapahtuvan hallussapidon sekä kasvatuksen rikosoikeudellisesta rangaistavuudesta on luovuttava.

Tavoite 4

Laadukas vanhustenhoito

Vanhuus ei ole sairaus, vaan elämänvaihe, jossa ihmisten aktiivisuutta ja omatoimisuutta tulee tukea.

1. Varmistetaan, että vanhuspalveluiden järjestämisessä otetaan aina huomioon ihmisen oma tahto.

2. Siirretään omaishoidontuki Kelan maksettavaksi. Omaishoidontuen määrärahojen riittävydestä on huolehdittava.

3. Kehitetään omaishoitajajärjestelmää takaamalla omaishoitajille tarvittava kokonaisvaltainen tuki. Jaksamista tuetaan mm. takaamalla riittävät vapaapäivät sekä järjestetään toimivia sijaishoitajajärjestelyjä omaishoidettaville.

4. Huolehditaan hoitajamitoitusta koskevien vanhuspalvelulain normien toteutumisesta kunnissa.

5. Lisätään geriatrien ja muitihoitajien määrää perusterveydenhuollossa. Näin varmistetaan ikääntymisen aiheuttamien sairauksien varhainen löytyminen ja ymmärrys ihmisen moninaisuudesta ja elämänkaaren vaikutuksesta vanhuudessa.

6. Pidetään kiinni siitä periaatteesta, että ihmisellä on oikeus asua kotona mahdollisimman pitkään sekä saada kotona asumiseen riittävä apu ja tuki tai hakeutua halutessaan muunlaiseen asumismuotoon. Kaikissa tapauksissa taataan oikeus riittävään apuun ja tukeen aina saattohoitoon asti. Hänellä tulee halutessaan olla oikeus myös saada saattohoitoa kotona.

7. Parannetaan vanhusten mahdollisuuksia omatoimiseen ja onnelliseen elämään tarjoamalla laausta ennaltaehkäisevää kuntoutusta ja siten estämällä laitostuminen.

Tieto, sivistys ja kulttuuri Suomen valttikortteina

Koulutus ja sivistys luovat oikeudenmukaisempaa ja tasa-arvoisempaa maailmaa. Vihreä hyvinvointiyhteiskunta rakentuu osaavien ja koulutettujen kansalaisten varaan. Tasa-arvoinen, monipuolinen ja laadukas koulutus on globaalissa kilpailussa väestöltään pienen Suomen valttikortti ja hyvinvointiyhteisvaltion peruspilari. Vihreiden mielestä kannattaa panostaa lisää rahaa taiteeseen, tieteeseen, koulutukseen ja sivistykseen. Niistä löytyvät Suomen vahvuudet.

Maailmanlaajuinen koulutustason nousu asettaa yhä kovenevia laatuvaatimuksia myös Suomen koulutusjärjestelmälle. Hyvä järjestelmä tukee tasapainoisten, sivistyneiden yksilöiden kasvua ja valmentaa vastaamaan maailman muutokseen. Suomalaisen koulutuksen menestystarinan jatkaminen edellyttää huomattavaa lisärahoitusta kaikkien asteiden koulutukseen. Koulutuksen lisäksi henkiselle ja ruumiilliselle hyvinvoinnille tärkeää ovat mahdollisuudet osallistua kulttuurin tekemiseen ja sen kuluttamiseen. Liikunta on peruskunnan ylläpitämisen kautta tärkein elintaso sairauksien estäjä. Liikunnan edistäminen ja harrastuksen mahdollistamien kaikille on investointi yhteisön hyvinvointiin ja työelämässä jaksamiseen.

Vihreiden mielestä koulutuksen tulee elää ympäröivän maailman muutoksen mukana. Nykypäivä, tulevaisuudesta puhumattakaan, ei enää rakennu paperin ja auktoriteettien saneleman tiedon varaan. Siksi kaikilla koulutusasteilla tulee voimakkaasti nopeuttaa tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämistä muun muassa laajentamalla tietotekniiikan opetusta ja ottamalla mahdollisimman laajasti käyttöön sähköisiä oppimateriaaleja. Samalla koulu- ja opiskelumaailma tulee demokratisoida, jotta koulutus kykenee antamaan entistä paremmat valmiudet aktiiviseen osallisuuteen demokraattisessa Suomessa.

Tavoite 1.

Kaikille taloudellinen mahdollisuus keskittyä opintoihin elämäntilanteesta riippumatta

1. Koulutus säilytetään maksuttomana.

Tutkintoon johtavan koulutuksen tulee jatkossakin olla maksutonta kaikilla koulutusasteilla, eikä ulkomaalaisiltakaan opiskelijoilta tule periä lukukausimaksuja. Koulutuksen maksuttomuus tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi toisen asteen oppikirjojen ja materiaalien sekä ylioppilaskokeiden tulee olla maksuttomia.

2. Vanhempien tulojen vaikutus poistetaan itsenäisesti asuvien 18 vuotta täyttäneiden toisen asteen opiskelijoiden opintotuesta eikä sen saamisen ehtoja kiristää. Pitkällä aikavälillä on siirryttävä kaikille yhteiseen perustuloon.

3. Opintotuki uudistetaan täysipäiväisen opiskelun mahdollistavaksi.

Opintorahaa ja asumislisää tulee korottaa siten, että opiskelu on mahdollista täysipäiväisesti lukukausien aikana ilman tarvetta opintojen ohella tehtävälle ansiotyölle. Opintotuen lainapainotteisuutta ei tule lisätä eikä sen saamisen ehtoja kiristää. Pitkällä aikavälillä on siirryttävä kaikille yhteiseen perustuloon.

4. Opiskelijoiden sosiaaliturva kehitetään sopeutumaan kaikenlaisiin elämäntilanteisiin.

Opiskelijalapsiperheiden köyhyyteen tulee pureutua parantamalla perheellisten opiskelijoiden sosiaaliturvaa esimerkiksi huoltajakorotuksella. Korkeakouluopiskelijoiden kohtelu sairauspäivärahan osalta tulee kohtuullistaa ja osa-aikainen opiskelu mahdollistaa perheellisille ja sairauspäivärahalla oleville opiskelijoille.

Tavoite 2.

Onnistuminen ja erehtyminen opintopolulla kuuluvat kaikille

Väärän opintoalinnan tekemisestä ei tulisi rangaista, vaan siirtymistä suuntausten välillä tulisi pikemminkin helpottaa ja nopeuttaa.

1. Korkeakoulujen opiskelijavalintamenetelmät uudistetaan.

Korkeakoulujen pääsykokeiden tulee perustua nykyistä enemmän soveltuvuuden kuin pelkän ulkoaopettelemiskyvyn mittaamiseen. Uudenlaisten valintamenetelmien - kuten soveltuvuuskokeiden ja suurten verkkokurssien - käyttöä tulee laajentaa opiskelijavalinnoissa.

2. Oppilaitoksille luodaan kansalliset pelisäännöt opintoalalta toiselle vaihtavien opiskelijoiden hakumenettelyyn.

Ihmisten kouluttaminen heidän haluamilleen aloille tuottaa korkeampaa osaamista ja hyvinvointia. Yksi väärä valinta opintopolulla ei saa muodostua esteeksi omalle alalle kouluttautumiselle, vaan oppilaitosten välille täytyy muodostaa selkeät pelisäännöt koulutusohjelmasta toiseen vaihtamiseen käytettävälle siirtymäväylille sekä lisää joustavia opintojen suorittamisen tapoja.

3. Panostetaan lisää opintoprosesseihin ja opiskelijapalveluihin.

Kaikilla on oltava mahdollisuus opiskella tutkintonsa oman työuransa kannalta tarkoituksenmukaisessa ajassa sekä ilman kohtuutonta viikoittaista työmäärää opintoaikojen rajauksen sitä estämättä. Tämä edellyttää lisärahaa niin opetukseen kuin tukitoimintoihinkin, kuten opintopsykologeihin ja -ohjaajiin sekä lisää joustavia opintojen suorittamisen tapoja.

4. Kaikilla koulutusasteilla tulee varmistaa yhdenvertainen koulutukseen pääsy ja mahdollisuudet edetä koulutuksessa ilman syrjintää.

5. Turvataan opintoalaa vaihtavien ja toista tutkintoa suorittavien opiskelijoiden oikeus opintotukeen.

Tavoite 3.

Suomesta maailman osaavin ja innovatiivisin kansa

1. Korkeakoulujen tulosten mittaaminen muutetaan laatuperustaiseksi.

Tutkintojen tai opintopisteiden tehtäily ei ole yksistään merkki laadukkaasta koulutuksesta. Korkeakoulujen rahoituksessa laadullisille mittareille tulee antaa suurempi painoarvo.

2. Putkimaisesta tutkintotuotannosta siirrytään kompetenssipohjaiseen koulutukseen.

Muodollisen tutkinnon merkitys osaamisen takeena vähenee tulevaisuudessa. Korkeakoulujen on mahdollistettava nykyistä monimuotoisempien opintoyhdistelmien suorittaminen, jotta opiskelijat voivat varautua parhaaksi katsomallaan tavalla tulevaisuuden osaamistarpeisiinsa.

3. Vahvistetaan mahdollisuutta koulutukseen työttöminä ja työn ohella.

Toimialoja syntyy ja hiipuu, mikä näkyy vanhojen työpaikkojen katoamisena ja uusien työpaikkojen syntymisenä. Jatkuva kouluttautuminen ja oppimisen kulttuuri pitää yllä monipuolista taitotasoa sekä valmiutta kouluttautua uusille aloille. Työnantajien ja valtion tulee mahdollistaa taloudelliset ja ajankäytölliset edellytykset elinikäiselle oppimiselle niin vakituisessa tai määräaikaaisessa työsuhteessa kuin yrittäjänäkin toimiville.

4. Hallitukselle valitaan neuvoo-antava tiedepoliittinen asiantuntijatyöryhmä.

Sivistysvaltiossa poliittisten päätösten tulisi perustua voimakkaammin tutkimustietoon. Maamme korkeinta demokraattista päätäntävaltaa käyttävällä johdolla tulee olla mahdollisuus hyödyntää uusinta tutkimustietoa. Tiedepoliittinen neuvonantaja toimii myös suomalaisen korkeakoulumaailman sekä päättäjien yhteistyön välittäjänä.

Tavoite 4.

Suomalainen tiede ja taide pidettävä korkeatasoisena

1. Nostetaan korkeakoulujen perusrahoitusta ja vahvistetaan tieteentekijöiden ja taiteilijoiden taloudellista asemaa.

2. Demokratiaa ja yhteisöllisyyttä lisätään koulutuksen kaikilla tasoilla.

Jäykät ylhäältä päin sanellut rakenteet ja tutkimuksen suunnat estävät ennalta-arvaamattomien tutkimussuuntien löytymisen ja hidastavat koulutuksenkin kehittymistä. Erityisesti yliopistojen tulee olla herkkiä erilaisille yhteiskunnan muutoksille, mutta tarkastella niitä kriittisesti.

3. Edistetään korkeakoulujen ja yhteiskunnan kansainvälistymistä.

Maailman parasta tiedettä tai innovaatioita ei voi synnyttää ilman kansainvälistä verkostoitumista, eikä kakkosluokan osaamisella pärjätä globaalissa taloudessa ja tieteessä. Korkeakouluihin on houkuteltava opiskelijoita, tutkijoita ja henkilökuntaa kaikkialta maailmasta, ja heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan on tuettava. Suomalaisten opiskelijoiden, tutkijoiden ja henkilökunnan kansainvälistymismahdollisuuksia on lisättävä. Samalla on mahdollistettava suomen ja ruotsin säilyminen opetuksen ja tutkimuksen kielenä.

4. Tekijänoikeuslainsäädäntö tulee valmistella tekijöiden, kuluttajien ja välittäjien yhteistyöllä.

Tekijänoikeuksien alaisten teosten käyttöä pitää helpottaa kuitenkin siten, että tekijöille taataan oikeus saada korvaus työstään. Tekijänoikeuksien ja tekijänoikeuden lähioikeuksien kesto ei pidä kasvattaa, sillä pidennykset tekijänoikeuksien kesto on tulonsiirtoa isoille mediayhtiöille. Kuluttajille pitää määritellä oikeudet hankkimiansa teosten käyttöön.

5. EU:ssa julkisella tuella tehty tutkimus on julkaistava open access (avoimen saatavuuden) julkaisussa.

Tavoite 5.

Yhdenvertaiset oikeudet liikuntaan, kulttuuriin ja sivistykseen turvattava

Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi parantavat sekä elämänlaatua että laskevat sairaanhoidon kustannuksia.

1. Kulttuurin ja urheilun muotoja tuetaan tasapuolisesti.

Vilkaalla kulttuuri- ja urheiluelämällä on itseisarvo riippumatta sen kaupallisesta kannattavuudesta. Erilaisia kulttuurin ja urheilun muotoja, myös marginaalisia ja uusia, tulee tukea valtion ja kuntien varoista sekä niiden tiloissa. Kulttuurin ja taiteen vapaan kentän toiminta on turvattava.

2. Liikunta- ja kulttuuripalveluiden laatu on varmistettava. Niitä suunniteltaessa huomioidaan erityisryhmien tarpeet, jotta vähemmän palveluita käyttävät ryhmät saadaan mukaan.

3. Varmistetaan, että kirjasto voi uudistua ja tarjota jatkossakin sivistystä kansalle.

Kirjastojen toimintaa on kehitettävä vastaamaan digitalisoitumisen haasteisiin esteettömyys huomioiden. Kirjastojen on kehitettävä e-kirjojen jakelua sekä tuotava valtion ja kunnan asiakirjat sekä tietokannat helposti saataville. Kirjastoja tulee kehittää entistä enemmän myös osallisuuden, yhteisöllisyyden ja julkisen tiedottamisen paikkana. Muun muassa yhteisötiedottamiseen on annettava koulutusta ja tukea. Varmistetaan lähikirjastojen säilyminen valtion erityistukien avulla.

4. Vapaa sivistystyö turvataan.

Kansalais- ja kansanopistojen tehtävänä on sivistyksen ja sosiaalisen pääoman lisääminen. Erityisesti niiden pitää keskittyä väestöryhmiin, jotka eivät ole muun koulutuksen piirissä.

Tavoite 6.

Kehitetään varhaiskasvatusta ja peruskoulua tasa-arvoisemmiksi

1. Erityistä tukea tarvitsevien alueiden kouluja on tuettava kohdennetusti.

Peruskoulujen eriytyminen hyviin ja huonoihin kouluihin on pysäytettävä. Suurempaa tukea tulee antaa kouluille, joiden oppilaiden vanhemmissa on esimerkiksi keskimääräistä enemmän työttömiä ja maahanmuuttajataustaisia.

2. Turvataan pienet ryhmäkoot sekä päivähoidossa että peruskoulussa.

3. Turvataan subjektiivinen päivähoito-oikeus ja pidetään kiinni maksujen porrastamisesta

tulojen mukaan.

Laadukas varhaiskasvatus ja tarvittaessa kokopäiväinen päivähoitopaikka on lapsen subjektiivinen oikeus riippumatta vanhempien elämäntilanteesta. Lisätään korkeamman maksun maksuluokkia päivähoitomaksuportaikon yläpäähän.

4. Uudistetaan opetussuunnitelmat nyky-Suomen tarpeisiin.

Nyky-yhteiskunnan vaatimukseen tulee vastata tietotekniikan opetuksen sisällyttämisellä jo varhaiskasvatukseen ja alakouluun. Moniarvoisessa Suomessa eriytetystä oman uskonnon opetuksesta tulee siirtyä kaikille oppilaille yhteiseen maailmankatsomustietoon. Myös venäjän kielen tarjontaa kouluissa tulee lisätä ja parantaa huomattavasti.

5. Siirrytään sähköisiin oppimateriaaleihin ja uudenlaisten opetusmuotojen hyödyntämiseen.

Siirtyminen avoimiin ja sähköisiin oppimateriaaleihin säästää kustannuksia ja valmistaa kaikilla asteilla oppilaiden ja opiskelijoiden valmiuksia toimia tietoyhteiskunnassa. Verkko-opetuksella koulutustarjontaa voidaan laajentaa ja opintojen joustavuutta parantaa. Valtion tulee panostaa avoimien oppimateriaalien tuottamiseen kansallisella tasolla.

6. Kasvatuksessa huomioidaan sukupuolten moninaisuus ja sen tiedostaminen. Sukupuoleen perustuvista ryhmäjaosta opetuksessa luovutaan.

Sukupuolisensitiivinen, sukupuolten valtaeroja purkava ja sukupuolten moninaisuuden huomioon ottava ihmisoikeuskasvatus on sisällytettävä opetussuunnitelmiin kaikille tasoille. Väkivallan vastainen kasvatus on aloitettava jo varhaiskasvatuksessa ja tätä on jatkettava läpi koko koulutusjärjestelmän.

7. Kouluista on luotava demokraattisia yhteisöjä.

Koulujen pitää olla demokraattisia yhteisöjä. Lapsille ja nuorille on annettava valtaa ja vastuuta heidän ikänsä karttuessa. Vanhemmat pitää saada mukaan koulu yhteisöön oppilaiden ja koko koulun henkilökunnan kanssa.

8. Puretaan koulutuksen sukupuolittuneisuutta ja periytyvyyttä.

Koulutusvalinnat eivät saa riippua sukupuolesta tai vanhempien koulutustasosta. Varhaiskasvatuksesta alkaen kaikilla koulutusasteilla tulee tukea lasten ja nuorten omia valintoja, uskallusta tehdä epätyypillisiä valintoja sekä olla välittämättä sukupuoleensa tai taustaansa liittyvistä ennakko-oletuksista.

Tavoite 7.

Laadukas ja saavutettava toisen asteen koulutus

1. Taataan kaikille toisen asteen koulutuspaikka.

Heikosta kielitaidosta tai oppimisvaikeuksista kärsiville tulee järjestää nivelvaiheen koulutusta toiselle asteelle siirtymisen helpottamiseksi. Toisen asteen koulutuspaikkojen määrä tulee sopeuttaa alueen ikäluokkien kokoon ja koulutustarpeisiin.

2. Puolitetaan opintojen keskeyttäminen toisella asteella.

Opiskelijoiden tukipalveluita ja opinto-ohjausta tulee parantaa, jotta opintojen keskeyttäminen vähenee. Koulumuotoiselle opiskelulle tulee tarjota laajemmin vaihtoehtona nykyistä helpommin saavutettavaa oppisopimuskoulutusta. Kehitetään mahdollisuutta suorittaa toisen asteen opinnot

tarkoituksenmukaisella yhdistelmätutkinnolla.

3. Varmistetaan, että toisen asteen koulutus tukee aiempaa paremmin jatko-opintoihin siirtymistä.

Ihmisoikeuksia kunnioittava, yhdenvertainen ja demokraattinen yhteiskunta

Vihreille tasa-arvo tarkoittaa jokapäiväistä tapaa kohdata toinen ihminen. Se ei ole abstrakti käsite, jonka mukaan jokainen olisi vain syntyessään tasa-arvoinen. Emme halua pelkästään, että kaikille taataan tasa-arvoiset mahdollisuudet, me haluamme myös, että jokapäiväinen elämä on tasa-arvoista. Niinpä jokaisella ihmisellä on oikeus yhteiskunnan tasa-arvoiseen jäsenyyteen. Kaikki kuuluvat johonkin vähemmistöön, mutta yhdenvertaisuudesta hyötyvät myös enemmistöt. Yhdenvertaisuus merkitsee kaikille vapautta olla oma itsensä. Pidämme oikeudenmukaisena sellaista yhteiskuntaa, jossa mahdollisuudet ovat tasa-arvoisia, ja jossa tasa-arvo sekä yhdenvertaisuus toteutuvat myös käytännössä. Vihreät on feministinen puolue, joka edellyttää, että kaikessa päätöksenteossa arvioidaan sukupuolivaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset. Vihreiden demokratiakäsityksen mukaan valta kuuluu kaikille, ei ainoastaan täysi-ikäisille kansalaisille, jotka pääsevät ajoittain äänestämään. Tavoitteena on, että jokainen voi kantaa vastuuta yhteiskunnasta ja ympäristöstä, osaa vaatia ja käyttää valtaa ja kokee olevansa osallinen itseään ja yhteiskuntaa koskevaan päätöksentekoon.

Tavoite 1.

Kaikkien sukupuolten tasa-arvoa on parannettava ja sukupuoleen perustuva syrjintä lopetettava purkamalla sitä tukevia rakenteita

1. Vanhemmuuden kustannukset muutetaan jaettaviksi kaikkien työnantajien kesken siirtämällä ne suoraan Kelan maksettaviksi.

2. Edistetään vanhempainvapaiden tasaisempaa käyttöä sukupuolten kesken ottamalla käyttöön 6+6+6-malli.

6+6+6-mallissa molemmille vanhemmille kuuluu kuusi kuukautta vanhempainvapaata ja kolmas kuuden kuukauden jakso on vapaasti vanhempien kesken jaettavissa.

3. Suomen aborttilainsäädäntö on uudistettava siten, että turvataan koko maassa riittävät neutraalit keskustelupalvelut sekä tuki naisen omalle ratkaisulle.

4. Uudistetaan sukupuolen juridista vahvistamista ja sukupuolen korjaushoitoja koskeva lainsäädäntö ihmisoikeusperustaisesti ja korjataan muut transihmisiin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset.

Juridinen ja lääketieteellinen sukupuolen korjaus erotetaan toisistaan ja juridisen sukupuolen perustaksi otetaan henkilön oma ilmoitus ja itsemäärittely. Lisääntymiskyvyttömyysvaatimus,

naimattomuusvaatimus, lääketieteelliset ehdot ja vaatimus pysyvästä sukupuoliroolissa elämisestä poistetaan sukupuolen vahvistamisen ehdoista. Sukupuolen korjaushoidot on mahdollistettava myös niille, jotka eivät tunne sopivansa kaksijakoiseen sukupuolimalliin. Otetaan käyttöön mahdollisuus ilmoittaa juridiseksi sukupuolekseen määrittelemätön sukupuoli.

Intersukupuolisten lasten hoidot arvioidaan ja niistä annetaan yhtenäinen, ihmisoikeuslähtöinen ohjeistus, joka perustuu uusimpaan tutkimus- ja kokemustietoon. Lasten ruumiillinen koskemattomuus turvataan ja tarpeeton sukuelinkirurgia lopetetaan. Neuvoloissa osataan kohdata intersukupuolisuutta ja tukea intersukupuolisen lapsen vanhempia.

5. Samapalkkaisuusohjelmaa edistetään aktiivisesti ja tasa-arvosuunnitelmat toteutetaan sukupuolten välisten palkkaerojen kaventamiseksi.

6. Kaikille julkisille päätöksille tehdään sukupuolivaikutusten arviointi.

Tasa-arvoon vaikutetaan kaikessa päätöksenteossa, rekrytoinneissa ja budjetoinneissa. Tasa-arvovaikutukset tulee arvioida kaikessa julkisessa toiminnassa.

7. Pörssiyhtiöiden hallituksiin sovelletaan 40 prosentin sukupuolikiintiötä.

8. Suomi ratifioi ja toteuttaa Euroopan neuvoston lähisuhdeväkivallan ja perheväkivallan vastaisen yleissopimuksen.

Valtion tulee varata riittävät resurssit sopimuksen edellyttämiin toimiin ja palveluihin mm. kattavan turvakotiverkoston, matalan kynnyksen tukikeskusten, valtakunnallisen ympärivuorokautisen auttavan puhelimen ja naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista työtä koordinoivan toimielimen perustamiseen. Tämän toimielimen toiminnassa on huomioitava väkivallan tekijöiden ja uhrien sukupuoleen ja perheen sisäiseen asemaan liittyvät erityispiirteet. Seksuaalirikoksista ja ihmiskaupasta saatavia tuomioita tulee kiristää.

Tavoite 2.

Kaikkia parisuhde- ja perhemuotoja kohdeltava yhtenäisesti

1. Säädetään tasa-arvoinen avioliittolaki, joka antaa sukupuoleen katsomatta parille samat oikeudet ja velvollisuudet. Helpotetaan samaa sukupuolta olevien pariin vanhemmuuden tunnustamista.

2. Poistetaan lainsäädännöstä esteitä tasa-arvoiselle vuorovanhemmudelle.

3. Muutetaan perhevapaajärjestelmää siten, että se huomioi monimuotoisten perheiden erityistilanteet.

4. Poistetaan yleisestä asumistuesta puolison tulojen vaikutus. Lisätään asumistuessa kuntakohtaista vaihtelua, jotta kasvukeskuksissa ihmiset pääsevät pois toimeentulotuelta.

5. Monivanhempaiset perheet tunnustetaan lainsäädännössä.

Esimerkiksi samaa sukupuolta olevien pariin lapsilla on usein muita vanhempia kuin kaksi virallista. Näille lapsille kuitenkin on hyvä antaa valinnan mukaan mahdollisuus useampiin

vanhempiin ja samoin vanhemmille mahdollisuus lapsiensa vastuuntuntoiseen huoltamiseen ja kasvatukseen. Myös eronneilla heterovanhemmilla on uusia puolisoita ja heillä tulisi olla valinnaiset mahdollisuudet virallisempaan suhteeseen.

6. Perheen perustamista helpotetaan ja vaihtoehtoisia perhemuotoja selvitetään. Erityisesti selvitetään yksinelävien miesten ja miesparien perheen perustamisen mahdollisuuksien parantamista. Samoin vammaisten oikeutta saada adoptiolapsi helpotetaan vaikuttamalla adoptiolakiin.

7. Huolehditaan vapaaehtoisesti lapsettomien oikeuksista. Lasketaan vapaaehtoisen sterilisaation ikäraja 25 vuoteen.

Tavoite 3.

Puolustetaan uskonnon vapautta ja varmistetaan, että valtio kohtelee kaikkia maailmankatsomuksia tasavertaisesti.

1. Uskonnollisten yhteisöjen veronkanto-oikeudesta luovutaan.

2. Kirkon varojen kerääminen yhteisöveron avulla tulee lopettaa ja kirkon lakisääteiset tehtävät tulee siirtää valtion ja kuntien hoidettavaksi.

Seurakunnille on annettava suoraa tukea kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitoon.

3. Puretaan valtion ja kirkkojen välinen erityissuhde.

Tavoite 4.

Vammaisten oikeudet turvataan

1. Suomi ratifioi YK:n vammaisoikeussopimuksen.

2. Kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevaa lainsäädäntöä on tarkennettava siten, ettei siinä anneta liian suuria ja väljiä valtuuksia kohdistaa pakkotoimia kehitysvammaisiin.

3. Luovutaan vammaisten laitoshoidosta kokonaan.

Laitoksissa asuminen ei toteuta vammaisten oikeutta valita asuinpaikkansa ja -muotonsa eikä oikeutta osallisuuteen. Tilalle kehitetään erilaisia itsenäisen asumisen muotoja, joilla varmistetaan riittävä tuki sitä tarvitseville.

Tavoite 5.

Parannetaan vähemmistöjen oikeuksia ja huolehditaan ihmisoikeuksien toteutumisesta

1. Ratifioidaan saamelaisten oikeudet turvaava ILO:n alkuperäiskansasopimus.

Vahvistetaan saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa ja laaditaan ihmisoikeussopimusten edellyttämällä

tavalla saamelaiden alkuperäiskansaoikeuksia vahvistava lainsäädäntö, mukaan lukien maaoikeuksiin liittyvät kysymykset. Jatketaan Pohjoismaisen saamelaissopimuksen neuvotteluita ja ratifioidaan ILO:n sopimus nro 169.

2. Elvytetään saamen kieliä.

Toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön laatima saamen kielen elvyttämisohjelma saamen kielten elvyttämiseksi viivytyksettä.

3. Toteutetaan romanipoliittinen ohjelma.

Kyseessä on sosiaali- ja terveysministeriön laatiman Suomen ensimmäisen romanipoliittinen ohjelma, jonka yleisenä tavoitteena on edistää romanien osallisuutta ja yhdenvertaisuutta elämän eri osa-alueilla. Myös romanikielen käyttöä ja asemaa kohennetaan Euroopan Neuvoston kansallisia vähemmistökieliä koskevan sopimuksen mukaisesti.

4. Nostetaan pakolaiskiintiö asteittain 2000:een ja taataan kaikille pakolaisille kuntapaikka kohtuullisessa ajassa. Suomi ottaa käyttöön humanitaarisen viisumin helpottamaan pakolaisten perheenyhdistymistä.

5. Laaditaan kunnianhimoinen kansallinen ihmisoikeustoimintaohjelma yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa sekä kansainväliset ihmisoikeusvalvontaelimet huomioiden.

6. Kaikilla syrjäntäperusteilla on oltava yhtä vahva suoja syrjintää vastaan kaikilla elämänalueilla. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutetuilla on oltava vahva mandaatti ja riittävät resurssit puuttua syrjintään kaikilla elämänalueilla.

7. Laaditaan toimintaohjelma seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

8. Kaikki lasten ei-lääketeieteelliset ympärileikkaukset kielletään.

9. Ihmiskauppaa koskevaa lainsäädäntöä tulee muttaa ja antaa selkeät määritelmät ihmiskaupasta ja parituksesta, jotta niiden uhrit tunnistetaan ja heitä suojellaan ja autetaan asianmukaisesti.

Viranomaisille on luotava sitova toimintamalli ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja auttamiseen ja lisäksi kehittää ennaltaehkäisevää toimintaa. Erityisesti ihmiskaupan uhrien auttamiseen on varattava rahaa ja henkilökuntaa. Ulkomaalaislakia on muutettava siltä osin, että ihmiskaupan uhreilla ei ole pelkoa tulla karkotetuksi maasta ulkomaalaislain perusteella.

Tavoite 6.

Suomi on avoin maa, jossa maahanmuuttaja löytää paikkansa tasaveroisena yhteisön jäsenenä

1. Panostetaan kotouttamispalveluihin sekä suomen ja ruotsin opetukseen vieraana kielenä sekä maahanmuuttajalasten äidinkielen opetukseen.

Vain riittävän kielitaidon saavuttaneet maahanmuuttajat voivat hyödyntää osaamistaan, opiskella ja osallistua yhteiskuntaan täysipainoisesti.

2. Edistetään avointa ja hallittua maahanmuuttopolitiikkaa.

Suomi tarvitsee sekä jatkuvaa työperusteista maahanmuuttoa että vapaan liikkuvuuden tuomaa

moninaisuutta.

3. Vahvistetaan kotoutumistoimia ja niiden vaikutusten seurantaan yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta.

Esimerkiksi työllistymisen esteenä ei saa olla ihonväriin, kansalaisuuteen tai muuhun vastaavaan piirteeseen liittyvä ennakkoluulo, tai itsensä työllistämisen esteenä tietämättömyys tukipalveluista.

4. Kotouttamispalvelut tulee järjestää erillisenä työllisyystoimista.

Nämä palvelut, mm. kotoutumiskoulutukset, tulee laajentaa muillekin kuin vain työttömille työnhakijoille kuten työmarkkinoilla oleville, kotona lasta hoitaville vanhemmille ja eläkeläisille. Kaikilla tulee olla kielikoulutuksen lisäksi oikeus kotoutumiskoulutukseen jossa kielitaidon lisäksi tutustutaan suomalaiseen yhteiskuntaan, työelämään ja arvoihin. Kotoutumiskoulutuksen tulee sisältää tietoa tasa-arvosta ja seksuaaliterveydestä. Kuntia tulee velvoittaa takaamaan palvelut määrääjässä. Ulkomaalaisilla opiskelijoilla tulee olla oikeus kotouttamispalveluihin.

Tavoite 7.

Hyvästä kuolemasta ihmisoikeus

1. Taataan ihmiselle oikeus hyvään saattohoitoon.

Ihmisellä on oikeus hyvään elämään ja kuolemaan. Ensisijaisesti kehitetään laadukasta saattohoitoa, jossa kivunlievityksestä ei tingitä ja ihminen saa kuolla arvokkaasti. Laadukkaaseen saattohoitoon on oltava tasavertaiset mahdollisuudet kaikille.

2. Mahdollistetaan oikeus avustettuun kuolemaan.

Säädetään tarvittavat lait, jotka mahdollistavat eutanasian suorittamisen parantumattomasti sairaan ihmisen vapaaehtoisesta, toistuvasta ja oikeustoimikelpoisesta pyynnöstä. Eutanasian tavoitteena on sietämättömän kärsimyksen lopettaminen, kun sairauteen ei ole hoitokeinoja eikä kärsimys ole muilla tavoin lievitettävissä. Lääkäriä tai muuta hoitohenkilökuntaa ei tule pakottaa suorittamaan eutanasia, jos se on hänen katsomuksensa vastaista.

Tavoite 8.

Osallistuvaa ja suoraa demokratiaa on edistettävä kaikilla tasoilla

1. Tehdään sitovat kansanäänestykset mahdollisiksi kansallisella ja kunnallisella tasolla.

2. Lisätään osallistavan demokratian teon paikkoja kouluihin, työpaikkoihin, terveyskeskuksiin, kyliin, lähiöihin ja kaikkiin muihinkin paikkoihin, joissa ihmisten olosuhteisiin vaikutetaan.

3. Taataan kansalaisyhteiskunnan toimijoille resurssit ja toimintaedellytykset ja kehitetään avustusjärjestelmien läpinäkyvyyttä, avoimuutta ja ennakoitavuutta.

4. Lasketaan kansalaisaloitteen, kuntalaisaloitteen, äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden ikäraja kaikissa vaaleissa 16 vuoteen.

5. Aktivoidaan nuoriso mukaan päätöksentekoon.

Koulujen demokratiakasvatusta ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen opetusta lisätään varsinkin ammatillisissa oppilaitoksissa sekä varmistetaan oppilas- ja opiskelijakuntatoiminnan resurssit. Nuorten kuulemisvelvoitetta kunnallisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa vahvistetaan.

Tavoite 9.

Radikaalisti avoin päätöksenteko ja hallinto

- 1. Eduskunnan valiokuntien asiakirjat julkistetaan ja asiantuntijakuulemiset aletaan lähettää suoraan verkkoon.**
- 2. Kunnan lautakuntien ja kunnanhallitusten kokoukset sekä EU:n ministerineuvoston kokoukset muutetaan avoimiksi, esimerkiksi suorien verkkolähetysten avulla.**
- 3. Muutetaan valmisteltavat asiat vireilletulostaan saakka avoimesti ihmisten seurattaviksi kaikilla hallinnon tasoilla.**
- 4. Lisätään valtiontaloutta koskevan päätöksenteon avoimuutta. Kehysriihien valmistelun yhteydessä kuullaan kansalaisyhteiskunnan edustajia ja asiantuntijoita ja julkaistaan valmisteluasiakirjat.**
- 5. Verovaroin tuotetut tilastotiedot, tutkimukset, ohjelmistot ja muut teokset avataan vapaaseen käyttöön avoimella lisenssillä.**

Meille kaikille kuuluvat tiedot ja teokset kuuluvat meidän kaikkien käyttöön. Tietokantojen ja teosten avaaminen edistää kansallista kulttuuria ja lisää taloudellista toimeliaisuutta. Tekijöille tulee maksaa reilua palkkaa.

Tavoite 10.

Vaalijärjestelmää demokratisoitava

- 1. Eduskuntavaaleissa otetaan käyttöön puolueiden kannatuksen suhteellisuuden valtakunnallisesti toteuttava ja alueellisen edustuksen riittävällä tavalla turvaava vaalijärjestelmä ilman juridista äänikynnystä.**

- 2. Kaikissa edustuksellisissa vaaleissa parannetaan suhteellisuuden toteutumista.**

Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi eduskuntavaaleissa huolehditaan siitä, että vaalipiirit ovat riittävän suuria väestöpohjaltaan ja valittavien lukumäärä pidetään riittävänä kaikkien äänen kuulemiseen.

Kohti solidaarista Euroopan unionia ja globaalipolitiikkaa

Ihmisarvon, kansalaisten sosiaalisen hyvinvoinnin ja ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tulee olla Euroopan unionin ytimessä. Tavoitteenamme on toimintakykyinen ja vakaa eurooppalainen hyvinvointivaltio, jonka kansalaiset katsovat yhdessä eteenpäin.

Euroopan unioni on Vihreille ennen kaikkea kansalaistensa yhteisö, vasta toissijaisesti jäsenmaiden, ja siksi haluamme vahvistaa Euroopan parlamentin päätösvaltaa. Hyväksyttävän päätöksenteon on aina perustuttava kansalaisten demokraattiseen edustukseen sekä jäsenmaissa että unionin tasolla. Jokaisen unionin kansalaisen on voitava äänestää asuinmaansa vaaleissa ja vaikuttaa tehokkaasti unionin politiikkaan.

Eurooppalainen yhteiskunta- ja talousmalli on rakennettava uudelleen kestävämmälle pohjalle. Talouspolitiikan tulee perustua ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnille. Sen kansanvaltaista kontrollia on vahvistettava. Vaadimme vahvoja toimia haitallisen verokilpailun ja verovälttelyn rajoittamiseksi unionissa. Vain sosiaalisesti oikeudenmukainen ja hyvinvoiva Eurooppa on myös kaikille turvallinen, menestyvä ja perustaltaan vakaa.

EU:n perustana on ihmisarvon, perusoikeuksien ja demokratian kunnioittaminen. Euroopan unionin kauppaa-, ulko- ja maatalouspolitiikan on tuettava ensisijaisesti inhimillistä kehitystä, ekologista kestävyttä, eläinten parempaa kohtelua ja ihmisoikeuksien tilan parantamista maailmassa – unionin rauhanprojektia on näin johdonmukaisesti jatkettava sen ulkosuhteissa. Naisten osallistumista rauhan ja turvallisuuden rakentamiseen sekä EU:ssa että kaikissa EU:n ulkosuhteissa tulee tukea.

Globaalin oikeudenmukaisuuden toteutuminen vaatii kansainvälisen talouden rakenteiden muutosta. Kansainväliset finanssimarkkinat tarvitsevat parempaa säätelyä ja lisää läpinäkyvyyttä, jotta ne palvelisivat reaalityaloutta. Myös kansainväliset talousinstituutit (muun muassa Maailman kauppajärjestö WTO, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, Maailmanpankki ja alueelliset kehityspankit) kaipaavat uudistamista ja demokratisointia. YK:n roolia maailmanpolitiikassa ja rauhan edistämässä on vahvistettava.

YK:n vuoden 2015 jälkeiset kestävä kehityksen tavoitteet määrittävät globaalin kehityksen suuntaa merkittävästi tulevina vuosina. Tavoitteiden on oltava universaaleja eli sidottava kaikkia maita. Tämä tarkoittaa myös Suomeen kohdistuvia tavoitteita eri politiikan aloilla, kuten ilmasto- ja talouspolitiikassa. Tavoitteiden on puututtava köyhyyden ja eriarvoisuuden taustasyihin sekä varmistettava, että kehitys pysyy ekologisen kestävyden määrittämässä rajoissa.

Suomen kehityspolitiikan on lähdettävä köyhyyden vähentämisestä ja kehitysmaiden kansalaisten omista lähtökohdista ja olla ihmisoikeusperusteista. Ympäristö- ja ilmasto-ongelmia ei voi ulkoistaa köyhien maiden kannettaviksi.

Tavoite 1.

Ihmisoikeudet on taattava kaikkialla EU:ssa

1. Euroopan unionin on vaadittava jäsenvaltioiltaan EU:n perussopimuksen sekä sen sisältämien demokratia- ja ihmisoikeusperiaatteiden noudattamista tarvittaessa sanktioin.

2. EU:n jäseneksi hyväksyttävissä maissa on oltava riittävä perusturva ja maiden on täytettävä ihmisoikeus-, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaatimukset.

3. Pidetään kiinni unionin asukkaiden oikeudesta yksityisyydensuojaan.

Varmistetaan, ettei unionin alueelle luoda lainsäädäntöä eikä järjestelmiä, jotka mahdollistavat kansalaisten laajan seurannan esimerkiksi tietoverkoissa.

4. Ihmisoikeudet ja köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen otetaan osaksi kaikkea EU:n ulkopoliittikkaa.

5. Luodaan yhtenäiset ja oikeudenmukaiset käytännöt EU:n turvapaikkapolitiikalle.

Vastuu ja kustannukset turvapaikanhakijoista jaetaan suhteellisesti jäsenmaiden kesken. Turvapaikanhakijoita ei tule palauttaa Dublin-sopimuksen perusteella maihin, joissa heidän oikeudenmukaisesta kohtelustaan ei voida olla varmoja.

Tavoite 2.

Lisätään EU:n kansanvaltaisuutta ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä

1. Suorilla vaaleilla valittavan parlamentin valtaa kasvatetaan.

2. Parlamentille lisätään oikeus tehdä lakialoitteita sekä laajennetaan sen budjettivaltaa. Luodaan komissiolle ja Euroopan parlamentille taloudelliset keinot edistää eurooppalaisen tason politiikkaa kasvattamalla maltillisesti unionin omia tuloja ja talararviota esimerkiksi ilmaston hiilidioksidiveron, lentokenttäveron ja muiden vastaavien ylikansallisten tulolähteiden avulla. Samalla jäsenmaiden maksuosuuksia voidaan supistaa.

3. Varmistetaan, että päätöksenteon valmistelu tapahtuu kaikilla tasoilla avoimesti ja kansalaisia osallistavasti.

Tavoite 3.

EU:n talouden kriisit on ratkaistava yhteisellä raha- ja talouspolitiikalla

1. Pankkivalvonnan tehtäviin tulee kuulua euroalueella talletustakaus, pankkien luottokelpoisuuden ja turvallisuuden valvonta, kuluttajasuoja ja kaatuvien pankkien jälkihoito.

Jos pankkeja tuetaan, tuen vastineeksi tulee saada tuettavien pankkien osakkeita.

2. Euroopan keskuspankin tehtäväkenttä laajennetaan ylläpitämään kokonaisuusyntää ja tukemaan työllisyyttä.

3. Parannetaan EU:ssa rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyttä, jäsenmaiden talouskehityksen ennakkointia ja finanssikriisien ehkäisyä.

4. Kehitetään verokoordinaatiota jäsenvaltioiden keskinäisen verokilpailun hillitsemiseksi ja säädetään verotukselle vähimmäistasoja.

5. Pysyvän kriisinhallintamekanismin käyttöönoton yhteydessä varmistetaan, että myös yksityinen sektori kantaa vastuunsa rahoitusmarkkinoiden ongelmatilanteissa.

6. Otetaan käyttöön rahoitussektoriin kohdistuvia veroja.

Pyritään siihen, että Suomi kannattaa esitettyjä veroja rahoitussektorille (mm. pankkivero) ja toimii aktiivisesti kansainvälisen transaktioveron edistämiseksi. Ennen kuin globaali transaktiovero saadaan voimaan, voidaan vero toteuttaa myös pienemmän maaryhmän laajuisesti.

Tavoite 4.

Edistetään globaalien toimielinten demokratisoitumista

1. Suomi edistää osana Euroopan unionia demokratian toteutumista myös kansainvälisessä päätöksenteossa.

Tämä tarkoittaa YK:n hallinnon ja organisaation uudistamista sekä YK:n suosimista ensisijaisena kansainvälisen yhteistyön areenana OECD:n, Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n sijaan.

2. Kehitysmaiden, alkuperäiskansojen ja kansalaisyhteiskunnan osallistumismahdollisuuksia kansainvälisten organisaatioiden toiminnassa parannetaan. Suomen ja EU:n on edistettävä demokraattisesti valitun, kansalaisia edustavan YK:n parlamentin syntyä.

3. Suomi edistää sitä, että kestävä kehityksen hallintoa varten YK:hon perustetaan Maailman ympäristöjärjestö, johon nykyinen YK:n ympäristöohjelma sulautetaan.

4. Suomi tukee kiertävän turvaneuvostopaikan myöntämiseen pysyvästi sekä Afrikan että latinalaisen Amerikan maille.

Tavoite 5.

Parannetaan kehitysyhteistyön laatua, avoimuutta ja vaikuttavuutta

1. Suomi ja kaikki Euroopan maat täyttävät sitoumuksensa käyttää vähintään YK:ssa yhdessä määritellyt 0,7 prosenttia bruttokansantulostaan kehitysyhteistyöhön.

2. Suomen ja EU:n kehitysyhteistyöllä edistetään hyvää hallintoa ja korruption vähenemistä, tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksien ja YK:n kehitystavoitteiden toteutumista.

3. Suomi kantaa oman oikeudenmukaisen osuutensa kehitysmaiden ilmastotavoitteiden tukemisesta. Ilmastorahoituksen osuuden lisääminen ei saa vähentää muita kehitysyhteistyövaroja.

4. Jotta kehitys- ja ilmastorahoitus voidaan nostaa Suome kansainvälisten sitoumusten määräämälle tasolle, Suomi edistää uusien kehitysrahoitusmuotojen käyttööottoa, kuten

lentämisen ja merenkulun maksuja ja päästöveroja. Päästöhuutokauppatulot osoitetaan jatkossakin kehitys- ja ilmasto-rahastukseen.

5. Suomi painottaa kehityspolitiikassaan ihmisoikeusperusteisuutta, demokratiakehityksen tukemista, köyhyyden vähentämistä ja eriarvoisuuden vähentämistä, kestävästä kehityksestä ja koulutuksesta. Muiden politiikan alojen, kuten ulkopolitiikan ja kauppapolitiikan, tulee johdonmukaisesti tukea kehityspolitiikan tavoitteita. Myös seksuaali- ja lisääntymisterveys sekä naisten, lasten, nuorten, vammaisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat Suomen toiminnassa tärkeitä. Tyttöjen sukupuolielinten silpomiset kielletään kaikkialla maailmassa.

6. Lisätään maltillisesti budjettituen osuutta kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä silloin kun hallinto on todettu riittävän luotettavaksi. Suomi kiinnittää huomiota kehitysyhteistyön laatuun ja varojen käytön seurantaan.

Sekä virallisessa kehitysavussa että suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyössä noudatetaan kansainvälisiä sopimuksia ja linjauksia, jotka on tehty kehitysavun laadun ja vakuuttavuuden parantamiseksi.

Tavoite 6

Edistetään reilua kauppapolitiikkaa

1. Kehitysmaiden kilpailukykyä ei heikennetä esimerkiksi tuotteiden tuontirajoituksilla.

Tuontirajoituksia voidaan kuitenkin käyttää epäeettisesti tuotettuja tuotteita kohtaan.

2. EU:n jäsenmaiden on mitätöitävä Kansainvälisen valuuttarahaston määritelmän mukaisten HIPC-maiden (heavily indebted poor countries) ulkomaanvelat kestäväälle tasolle.

3. Kansainväliset kauppaneuvottelut on käytävä nykyistä avoimemmin sekä demokraattisemmin.

4. Ajetaan EU:n tuleviin kaupp- ja investointisopimuksiin sitovia kestävästä kehityksestä standardeja sekä ihmisoikeussuojaa ja estetään ympäristönsuojelua, työoloja ja sosiaalisia oikeuksia koskevan lainsäädännön kehittämistä estävien investointisuojauslausekkeiden käyttöönotto.

5. Jatketaan YK:n liike-elämää ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden toimeenpanoa asettamalla yritysten ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoite ja yritysvastuuraportointi sitoviksi säännöiksi. Suomi edistää tavoitetta myös kansainvälisesti.

6. Perustetaan mekanismi, jolla suomalaiset yritykset veloitetaan maksamaan korvauksia aiheuttamiensa ihmisoikeusloukkauksien uhreille.

7. Pitkällä aikavälillä maataloustukien määrää sekä erityisesti vientitukia vähennetään hallitusti.

Teollisuusmaiden tuettu maatalous tekee kolmansien maiden heikossa asemassa olevasta ruuantuotannosta yhä huonommin kannattavaa.

Tavoite 7.

Toteutetaan Suomen maanpuolustus ihmisoikeuksia kunnioittaen ja kustannustehokkaasti

1. Suomessa siirrytään vapaaehtoiseen ja sukupuolineutraaliin asevelvollisuuteen.

Vapaaehtoinen asepalvelus kunnioittaa ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa sekä tukee kansantaloutta vapauttamalla osan nuorista nopeamin työmarkkinoille. Asepalveluksen suorittavien määrän pienenemisestä vapautuvia varoja ohjataan materiaalihankintoihin ja kertausharjoitusten lisäämiseen toimintakykyisen puolustusreservin ylläpitämiseksi.

2. Suomen turvallisuuspolitiikka nojaa länsimaisiin yhteistyörakenteisiin.

Suomi edistää EU:n yhteisen kriisinhallinnan organisointia ja toimintakykyä sekä pyrkii varmistamaan turvallisuutensa liittoutumalla sotilaallisesti lähtökohtaisesti muiden EU-maiden kanssa. Myös puolustusyhteistyötä kehitetään muiden Pohjoismaiden kanssa. Natoon ei tule hakea ilman kansanäänestyksen hyväksyntää.

3. Nykytilanteessa Vihreät ei kannata Suomen NATO-jäsenyyttä.

Olellisesti muuttuneessa tilanteessa Suomen NATO-jäsenyyshakemuksen jättämisestä tulee järjestää kansanäänestys.

4. Suomen turvallisuuspolitiikassa varaudutaan uudenlaisiin uhkiin

Turvallisuuspolitiikan kannalta sotilaallisten uhkien lisäksi on välttämätöntä varautua ilmastonmuutoksen, luonnonkatastrofien, kyberhyökkäysten ja muiden niiden kaltaisten, ei-sotilaallisten uhkien mahdollisuuteen.